

سڪڻ سيڪارڻ جي حلقن جو جدول

قرآن ڪريم جا 3 حقوق

25 سيپٽمبر 2025

سڪڻ سيڪارڻ جي حلقن جو جدول

(1) مختلف موضوعن تي مختصر بيان: 5 منٽ (2) دعا ياد ڪرڻ: 5 منٽ (3) جائزو: 5 منٽ: ڪل دورانو: 15 منٽ

اڄ سڪڻ سيڪارڻ جي مدني حلقن ۾ ”قرآن ڪريم جا 3 حقوق“ جي موضوع تي مفيد ترين معلومات ڏني ويندي ۽ ”سڙي پوڻ تي پڙهڻ جي دعا“ ياد ڪرائي ويندي، دعا ياد ڪرائڻ کان بعد اجتماعي جائزو ورتو ويندو. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ الْكَرِيمُ!**

دروڊ شريف جي فضيلت

فرمانِ آخري نبي، رسولِ هاشمي **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ**: مون تي درود پاڪ پڙهڻ پُلصراط تي نور آهي، جيڪو جُمعي جي ڏينهن مون تي 80 ڀيرا درود پاڪ پڙهي اُن جا 80 سالن جا گناه مُعاف ٿي ويندا.¹

صَلُّوا عَلَيَّ الْحَبِيبِ صَلَّى اللهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

قرآن ڪريم جا 3 حقوق

آيت ڪريم

ترجمو ڪنزالعرفان: اُهي ماڻهو جن کي اسان ڪتاب ڏنو، اهي ان جي تلاوت اهڙي طرح ڪن ٿا، جيئن تلاوت ڪرڻ جو حق آهي، اهي ئي ماڻهو ان تي ايمان رکن ٿا.

حقيقت ۾ قرآن ڪريم تي ايمان آڻڻ وارا اهي ئي آهن جيڪي اُن جي تلاوت جو حق ادا ڪن ٿا.²

¹ الترغيب في فضائل الاعمال، باب مختصر من الصلاة على رسول الله صلى الله عليه وسلم، صفحه: 14، حديث: 22-

² تفسير مدارك، پارہ: 1، سورة البقرہ، تحت الآيت: 121، جلد: 1، صفحه: 126-

فرا مین مصطفیٰ ﷺ:

رسولِ ذیشان، مڪي مدني سلطان ﷺ فرمايو: دين خيرخواهي جو نالو آهي. عرض ڪيو ويو: يار رسول الله ﷺ ڪنهن لاءِ؟ فرمايو: ﷺ الله پاڪ جي لاءِ ﷺ اُن جي ڪتاب (قرآنِ ڪريم) جي لاءِ ﷺ اُن جي رسول جي لاءِ ﷺ مسلمانن جي اڳواڻن لاءِ ﷺ ۽ عام مسلمانن جي لاءِ. **مختصر شرح:** ﷻ الله پاڪ لاءِ خيرخواهي هي آهي ته ﷺ الله پاڪ تي ايمان آڻڻ ﷺ اُن سان گڏ ڪنهن کي الله جو شريڪ نه بڻائڻ ﷺ ان جي اطاعت ڪرڻ ﷺ نافرماني کان بچڻ. ﷻ ڪتابُ الله (قرآنِ پاڪ) جي لاءِ خيرخواهي هي آهي ته: ﷺ قرآن پاڪ جي تلاوت ڪرڻ ﷺ قرآن پاڪ ۾ بيان ڪيل حڪمن تي عمل ڪرڻ ﷺ قرآن جي تعظيم (عزت) ڪرڻ ﷺ قرآن جي احڪامن کي سکڻ وغيره ﷻ رسول الله ﷺ لاءِ خيرخواهي: ﷺ پياري نبي، مڪي مدني مصطفیٰ ﷺ الله عليه وآله وسلم تي ايمان آڻڻ ﷺ انهن کي آخري نبي مڃڻ ﷺ سندن سنتن تي عمل ڪرڻ ﷺ سندن سيرت جي پيروي ڪرڻ صحابه ڪرام ۽ اهل بيت رضی الله عنهم سان محبت ڪرڻ ﷺ ۽ انهن جي عظمت کي دل سان مڃڻ.

قرآن ڪريم جا 3 حق

پيارا اسلامي ڀائرن! قرآن پاڪ جا اسان تي ڪيترائي حق آهن، انهن مان اڄ **اِنْ شَاءَ اللهُ الْكَرِيم!** 3 حق سيکارڻ جو موقعو ملندو.

پهريون حق: قرآن پاڪ جي تلاوت ڪرڻ

وضاحت: قرآن پاڪ جو هي حق آهي ته قرآن پاڪ کي اهڙي طرح تلاوت ڪيو وڃي جيئن تلاوت ڪرڻ جو حق آهي يعني ترتيب سان، آهسته آهسته، تجويد جو خيال رکندي قرآن پاڪ جي تلاوت ڪرڻ. ياد رهي! قرآن پاڪ کي اهڙي طرح پڙهڻ فرض آهي جو هڪ حرف ٻئي حرف کان

ممتاز (يعني الف ۽ ع، س ۽ ص، ق ۽ ڪ، ح ۽ ه وغيره هڪجهڙن آواز وارا حرف هڪ ٻئي کان الڳ) هجن، حرڪتون (زبر، زير، پيش وغيره) صحيح نموني ادا ٿين ۽ اهڙي طرح حروف ۽ حرڪتن ۾ ڪنهن قسم جي گهٽتائي يا اضافي کان بچڻ فرض آهي، جن جي ڪري معنيٰ فاسد ٿين¹. پيارا اسلامي ڀائرو! جيڪي درست طريقي سان قرآن نٿا پڙهي سگهن، انهن کي گهرجي ته مدرسة المدينه بالغان ۾ داخل ٿي ڪري تجويد ۽ قرائت سان قرآن پڙهڻ سکڻ ۽ قرآن پاڪ جي حقن جو خيال رکندي تلاوت ڪن. امام اعظم ابوحنيفه رحمته الله عليه فرمائن ٿا: قرآن پاڪ جو هي حق آهي ته ان کي سال ۾ 2 ڀيرا مڪمل پڙهيو وڃي².

تلاوت قرآن جا فضائل: تلاوت قرآن افضل عبادت آهي³. قرآن پاڪ جو هڪ حرف پڙهڻ تي 10 نيڪين جو ثواب ملندو آهي⁴. قرآن پاڪ پڙهڻ سان رحمت نازل ٿيندي آهي. $\diamond$ فرشتا پرن سان سايو ڪندا آهن. $\diamond$ سڪينو نازل ٿيندو آهي⁵. قيامت جي ڏينهن قرآن پاڪ پنهنجي پڙهڻ وارن جي شفاعت ڪندو⁶. قرآن پاڪ پڙهڻ وارو الله پاڪ جو خاص ٻانهو آهي⁷.

بيوحيق: قرآن ڪريم تي عمل ڪرڻ

وضاحت: اسان تي قرآن ڪريم جو هڪ حق آهي **الشُّعْرُ بِأَخْلَاقِهِ، وَالشَّادُّ بِآدَابِهِ**

¹ فتاوى رضويه، جلد:6، صفحه:281، ملخصاً

² اتحاف السعادة المتقين، جلد:5، صفحه:32.

³ كنز العمال، ڪتاب الاذكار، جز: 1، جلد:1، صفحه:257، حديث:2261.

⁴ ترمذی، ڪتاب فضائل القرآن، باب ماجاء في من قراء حرفا من القرآن، صفحه:676، حديث:2910.

⁵ مسلم، ڪتاب الذڪر ودعا، باب فضل الاجتماع على تلاوة القرآن... الخ، صفحه:1039، حديث:2699، ملخصاً.

⁶ مسلم، ڪتاب صلاة المسافرين، باب فضل قراءة القرآن وسورة البقرة، صفحه:290، حديث:804.

⁷ كنز العمال، ڪتاب الاذكار، الجز الاول، جلد:1، صفحه:258، حديث:2275.

يعني هن ۾ بتايل اخلاق و آداب کي اپنائڻ. قرآن ڪريم ۾ آهي:

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُكًا فَآتِمْوْهُ (پاره: 8، الانعام: 155)

ترجمو ڪنزالعرفان: ۽ هي برڪت وارو ڪتاب آهي جنهن کي اسان نازل ڪيو آهي، ته توهان ان جي پيروي ڪيو.

تفسير صراط الجنان ۾ آهي: هن مان معلوم ٿئي ٿو ته قرآن پاڪ جو هڪ حق اهو آهي ته ان مبارڪ ڪتاب جي پيروي ڪئي وڃي ۽ ان جي احڪام جي خلاف ورزي کان بچڻ گهرجي.¹

ٽيون حق: قرآن پاڪ جي تعظيم ڪرڻ

وضاحت: قرآن پاڪ جو ٽيون حق دل سان ان جي تعظيم ڪرڻ آهي. قرآن

پاڪ جي تعظيم ڪرڻ فرض² ۽ توهين ڪفر آهي.³ **قرآن پاڪ جي تعظيم**

جا طريقا: ﴿﴾ جيئن تلاوت ڪرڻ کان پوءِ ان کي صاف سٿري ۽ سني

غلاف ۾ ويڙهي ڪري اوچي جاءِ تي رکڻ. ﴿﴾ جيترو ٿي سگهي، سني

آواز سان ان جي تلاوت ڪرڻ. ﴿﴾ جڏهن ان جي تلاوت ٿي رهي هجي، ته

خاموشي سان ادب سان ٻڌڻ. ﴿﴾ ان جي طرف پير نه ڦهلائڻ. ﴿﴾ ان کان

مٿي نه ويهيو. سلطان محمود غزنوي رحمته الله عليه کي وفات کان پوءِ ڪنهن

خواب ۾ ڏٺو ۽ پڇيو: الله پاڪ توهان سان ڪهڙو سلوڪ ڪيو؟ سلطان

محمود غزنوي رحمته الله عليه فرمائڻ لڳا: هڪ پيرو مان ڪنهن جاءِ تي مهمان

هيس، جتي جنهن ڪمري ۾ مون کي ترسايو ويو، اتي پيرن جي طرف

قرآن پاڪ رکيل هو. مون سوچيو ته قرآن پاڪ کي ٻاهر موڪلي ڇڏيان،

1

تفسير صراط الجنان، پاره: 8، سورة الانعام، تحت الآيت: 155، جلد: 3، صفحه: 247.

2 فتاوى شارح بخارى، جلد: 1، صفحه: 237.

3 ڪفر به ڪلمات ڪي بارے میں سوال جواب، صفحه: 194.

پر پوءِ اهو خيال آيو ته مان پنهنجي آرام لاءِ قرآن پاڪ کي ٻاهر ڇو
ڪيان؟ بس اهو سوچي ڪري مون قرآن پاڪ جي تعظيم ڪئي ۽ سڄي
رات ويٺل رهيس ۽ ان طرف پير نه ڪيا، بس انهيءَ سبب الله پاڪ مون
کي معاف ڪري ڇڏيو.¹

دهرائي

اڄ اسان قرآن پاڪ جا 3 حق سکيا: (1) قرآن پاڪ جي تلاوت ڪرڻ (2)
قرآن پاڪ تي عمل ڪرڻ (3) قرآن پاڪ جي تعظيم ڪرڻ.

سڪڻ سيڪارڻ جي حلقن ۾ ياد ڪرائي ويندڙ دعا

سڙي پوڻ تي پڙهڻ جي دعا

أَذْهِبِ الْبَأْسَ رَبَّ النَّاسِ اِشْفِ اَنْتَ الشَّافِي لَاشْفَائِ اِلَّا اَنْتَ

ترجمو: اي سڀني ماڻهن جا رب! تڪليف دور فرمائ، شفا ڏي، تون ئي شفا
ڏيڻ وارو آهين، توکان سواءِ ڪو شفا ڏيڻ وارو ناهي.²

اجتماعي جائرو وٺڻ جو طريقو (72 نڪ اعمال)

يوميه 56 نڪ اعمال

(1) سنيون سنيون نيتون ڪيون؟ (2) پنج ئي نمازون باجماعت ادا ڪيون؟
(3) هر نماز کان اڳ ۾ نماز جي دعوت ڏني؟ (4) رات جو سُورَةُ الْمُلْڪِ پڙهي يا
ٻڌي ورتي؟ (5) هر نماز کان پوءِ آيَةُ الْكُرْسِيِّ، تسبيح فاطمه ۽ سُورَةُ الْاِخْلَاصِ
پڙهي؟ (6) ڪنز اليمان مان گهٽ ۾ گهٽ تي آيتون يا صراط الجنان مان ٻه
صفحا پڙهي يا ٻڌي ورتا؟ (7) شجري شريف جا اوراڊ پڙهي ورتا؟ (8) 313 پيرا

¹ دليل العارفين، مجلس، 5، صفحہ: 27، 28۔

² سنن الكبرى للنسائي، جلد: 9، صفحہ: 376، حديث: 10797، مدني پنج سورة، صفحہ: 219۔

درد شريف پڙهي ورتو؟ (9) اکين کي گناهن کان بچايو؟ (10) ڪنن کي گناهن کان بچايو؟ (11) پاڻ کي بدنگاهي کان بچائيندي نظرون جهڪائي رکيون؟ (12) 12 منت مڪتبه المدينه جو اصلاحي ڪتاب پڙهيو؟ (13) اذان ۽ اقامت جو جواب ڏنو؟ (14) غصي جو علاج ڪيو؟ (15) نيڪ اعمال جي رسالي مان پنهنجو جائزو ورتو؟ (16) پنهنجي نگران جي اطاعت ڪئي؟ (17) اوهان ۽ جيءُ چئي گفتگو ڪئي؟ (18) مدرسة المدينه بالغان ۾ پڙهيو يا پڙهيو؟ (19) عشاء جي جماعت کان پوءِ ٻن ڪلاڪن جي اندر اندر گهر پهتا؟ (20) مدني ڪمن لاءِ 2 ڪلاڪ ڏنا؟ (21) صدهاءِ مدينه لڳائي؟ (22) ٻين جي گهرن ۾ جهاتيون پائڻ کان بچيا؟ (23) گهر درس ٿيو؟ (24) مسجد درس ڏنو يا ٻڌو؟ (25) سنت جي مطابق لباس پاتو؟ (26) زُلف رکڻ جي سُنَّت تي عمل ڪيو؟ (27) هڪ منٽ ڏاڙهي آهي؟ (28) گناه ٿيڻ جي صورت ۾ فوري طور توبه ڪئي؟ (29) سُنَّت جي مطابق ماني کاڌي؟ (30) مسلمانن کي سلام ڪيو؟ (31) سنتن تي ڪجهه نه ڪجهه عمل ڪيو؟ (32) ظهر جون چار سنتِ قبله فرض کان پهريان ادا ڪيون؟ (33) تهجد يا صلوة اللليل ادا ڪئي؟ (34) آوازين يا اشراق ۽ چاشت پڙهيون؟ (35) عصر يا عشاء جون سنتِ قبله پڙهيون؟ (36) 12 مدني ڪمن مان گهٽ ۾ گهٽ هڪ مدني ڪم جي ترغيب ڏياري؟ (37) ٻين کان گهري ڪري شيون (مثلاً جوتا، چادر، موبائل فون، چارجر، گاڏي وغيره) استعمال ته نه ڪيون؟ (38) ڪوڙ ڳالهائڻ، غيبت ۽ چُغلي کان بچيو؟ (39) ڪجهه نه ڪجهه وقت ”مدني چينل“ ڏنو؟ (40) ذاتي دوستي ته نه ڪئي؟ (41) وقت تي قرض ڏنو؟ (42) عاجزي جا اهڙا لفظ ته نه ڳالهايا جنهن جي تائيد دل نه ڪندي هجي؟ (43) صفائي ۽ سليقي جو خيال رکيو؟ (44) مسلمانن جي عيبن جي پرده پوشي ڪئي؟ (45) فجر جي نماز کان بعد واري مدني حلقي ۾ شرڪت ڪئي؟ (46) ڪجهه نه ڪجهه جائز ڪم کان پهريان بسم الله پڙهي؟ (47) چوڪ درس ڏنو، يا ٻڌو؟ (48) اسراف کان بچيو؟ (49) تريفڪ جي قانونن جي پابندي ڪئي؟ (50) تنظيمي طريقيڪار جي مطابق

مسئلو حل ڪيو؟ (51) زبان جي گناهن کان بچيا؟ (52) فضول گفتگو سان بچيا؟ (53) مذاق مسخري، طنز، دل آزاري ۽ تهڪ ڏئي ڪلڻ کان بچيا؟ (54) عمامو شريف ٻڌو؟ (55) پنهنجي والدين ۽ پير و مرشد کي ايسال و ثواب ڪيو؟ (56) ماءُ پيءُ جو ادب ڪيو؟

فيل مدينه ڪارڪردگي

❖ لکي ڪري گفتگو 12 پيرا

❖ اشاري سان گفتگو 12 پيرا

❖ نگاهون جهڪائي ڪري گفتگو 12 پيرا

هفته وار 9 نيك اعمال

(57) اسلامي پيڻن جي هفته وار اجتماع ۾ ڪنهن نه ڪنهن اسلامي پيڻ کي گهران موڪليو؟ (58) هفته وار مدني مذاڪرو ڏٺو يا ٻڌو؟ (59) هفته وار اجتماع ۾ اول کان آخر تائين شرڪت ڪئي؟ (60) يومِ تعطيلِ اعتكاف ڪيو؟ (61) مريض يا ڏڪايل جي عيادت يا غمخواري ۽ ڪنهن جي عزيز جي انتقال تي تعزيت ڪئي؟ (62) هفتي ۾ ڪنهن ڏينهن روزو رکيو؟ (63) هفته وار رسالو پڙهيو يا ٻڌو؟ (64) علائقي دورو ڪيو (65) پهريان اچڻ وارا اسلامي پائر هاڻي نه ٿا اچن انهن کي ٻيهر ماحول سان وابسته ڪيو